

บทที่ 10

“การพัฒนาชุมชน 3 มิติ เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”

1. เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนแบบสหองค์การ

การพัฒนาชุมชนแบบสหองค์การคือ วิธีพัฒนาสังคมแบบใหม่ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่จะนำมาเสนอเพื่อรักษาการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขพร้อมกับ มีศาสนาธรรมเป็นหลักเพื่อรักษาวัฒนธรรมไทยด้วย

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนมี 3 มิติ

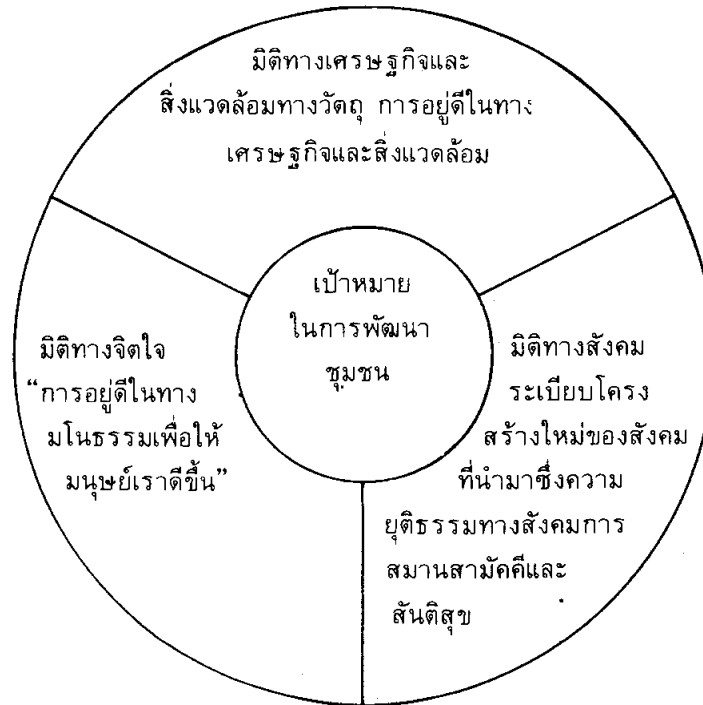
มิติที่ 1 คือ มิติทางเศรษฐกิจ (สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ) ประเทศไทยกำลังพยายามต่อสู้ให้ได้มาซึ่งฐานะเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมทางวัตถุที่ช่วยให้มาตรฐานของคุณภาพชีวิตดีขึ้น ปัญหาที่จะต้องตอบคือ เราควรจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการวัดมาตรฐานอันนี้

ถ้าจะสังเกตคำว่า ทัดเทียมกับอารยประเทศ ฯลฯ ที่ใช้กันอยู่บ่อย ๆ ก็อาจคาดได้ว่า เป็นมาตรฐานที่ใช้เกณฑ์ของประเทศตะวันตกเป็นเครื่องวัด

แต่ตามข้อเสนอใหม่เกณฑ์ที่ใช้วัดต้องเป็นเกณฑ์ที่กำหนดด้วยสภาพเศรษฐกิจของไทยเองพร้อมทั้งเกณฑ์ในระบบสังคมและวัฒนธรรมไทยด้วย

มิติที่ 2 คือ มิติทางสังคม (สิ่งแวดล้อมทางสังคม) ประเทศไทยกำลังต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งระบบโครงสร้างใหม่ของสังคมอันจะนำมาซึ่งความยุติธรรมทางสังคม ความประสมประสานสามัคคี และสันติสุข

แผนภูมิที่ 1. เป้าหมาย 3 มิติ สำหรับการพัฒนาชุมชนแบบสหองค์การ

จากข้อเขียนส่วนใหญ่ มักจะถือว่าความยุติธรรมทางสังคมนั้นต้องตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสังคมอื่นที่เขาจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคมของเขาสำเร็จแล้วด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสังคมของเขา

แต่ตามข้อเสนอใหม่ เกณฑ์ที่ใช้กำหนดความยุติธรรมทางสังคม ความประสมประสานสามัคคี และสันติสุข จะต้องเป็นเกณฑ์ที่กำหนดด้วยระบบสังคมและวัฒนธรรมของไทยเอง เพื่อให้ความขัดแย้งระหว่างอาชีพ ระหว่างกลุ่ม ระหว่างบุคคล และภายในจิตใจของแต่ละบุคคลเองนั้นเกิดขึ้นน้อยที่สุด

มิติที่ 3 คือ มิติทางใจ (มโนธรรม) เป็นมิติที่จะช่วยสร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้น ระหว่างวัตถุธรรม และมโนธรรมเพื่อป้องกันอันตรายจากการเน้นการพัฒนาทางวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว

มิตินี้มีอยู่แล้วในสังคมไทย แต่ไม่ได้นำมาใช้ในการแก้ไขพัฒนาระบบต่าง ๆ ฉะนั้นจึงขอเสนอหลักการในศาสนาในประเทศไทยเป็นเกณฑ์กำหนดการพัฒนาทางมโนธรรม

เป้าหมายทั้งหมดนี้สรุปรวมไว้ในแผนภูมิที่ 1

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนทั้ง 3 มิตินี้ จะต้องพิจารณาควบคู่กันไปกับปัญหาของการพัฒนาชุมชน

2. ปัญหาในสังคมชนบท

องค์การ ESCAP ได้สรุปรวมปัญหาของประเทศที่กำลังพัฒนาไว้ 3 ประการ คือ

1. ความยากจนของประชาชน
2. การว่างงาน
3. การเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคมเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ปัญหาหลักในหลาย ๆ ประเทศนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย และเมื่อนำมาพิจารณากับสภาพสังคมชนบทของไทยจะเห็นว่า

2.1 ความยากจนของประชาชน ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจล่าช้า ขาดเงินทุนคนหนุ่มสาวจึงทิ้งที่นาอพยพเข้าเมือง

2.2 การว่างงาน การทำนาปีละครั้ง ทำให้เวลาว่างเล่นการพนัน หรือเข้าเมืองเป็นช่วง ๆ

2.3 ปัญหาโครงสร้างของสถาบันการปกครองท้องถิ่นที่ยังไม่เป็นการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้ประชาชนที่ยากจนไม่มีสิทธิมีเสียงในระบบการปกครอง และไม่ได้รับความช่วยเหลือก็ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจล่าช้า

2.4 ปัญหาการศึกษา ซึ่งไม่เอื้อต่อการผลิตก็ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจล่าช้า

2.5 ปัญหาระบบสังคมและวัฒนธรรมในชนบท เช่น ทิศนคติต่อทรัพย์สินสมบัติที่เป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่ม เช่น การยึดที่ดินไม่ยอมปล่อย แม้จะไม่ช่วยให้เศรษฐกิจของตนและส่วนรวมดีขึ้น เป็นต้น

3. ทางแก้

3.1 ดึงคนกลับสู่ชนบท

3.2 สร้างงานขึ้นในชนบท

3.3 ปรับระบบการปกครองท้องถิ่นให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.4 ปรับระบบการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.5 สร้างโครงแบบ Model ที่ประสานโครงสร้างภายในของสังคมชนบทเข้าด้วยกัน

เพื่อแก้ปัญหา ระบบสังคมและวัฒนธรรมในชนบทที่เป็นอุปสรรคแก่การรวมกลุ่ม

ในการหาทางแก้ไขนี้จะต้องพิจารณาเป้าหมายที่กล่าวในตอนต้นควบคู่กันไปกับปัญหาเหตุที่ต้องพิจารณาเป้าหมายควบคู่กับปัญหา ก็เพราะเกณฑ์กำหนด ขีดขั้น และทิศทางของการพัฒนา มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยไม่ให้เกิดการหลงทางไม่ให้เกิดการตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไปจนเอื้อมไม่ถึง ยิ่งกว่านั้นเกณฑ์ที่ว่านี้ยังช่วยกำหนดโครงแบบของการพัฒนาสังคมอีกด้วย

ความสำคัญของโครงการพัฒนาสังคม

โครงการพัฒนาสังคมคือระบบโครงสร้างและระบบปฏิบัติงานที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาสังคม เช่น ระบบสหกรณ์แบบใหม่ที่เหมาะกับปัญหาในสังคมชนบท เป็นระบบเศรษฐกิจที่ต้องคิดขึ้นมาใหม่ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและปัญหาการว่างงาน เพราะระบบสหกรณ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมจึงเกิดปัญหา เนื่องจากระบบสหกรณ์แบบใหม่เป็นสิ่งที่คิดขึ้น จึงต้องทดลองใช้ก่อนที่จะเผยแพร่ไปทั่วประเทศ

โครงการแบบนี้ว่ามีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติ เพราะโครงการแบบนี้ที่วิธีการส่วนเป้าหมายที่กล่าวในตอนต้นเป็นผลของวิธีการอีกทอดหนึ่ง ฉะนั้นในทางปฏิบัติ “โครงการ” จึงเป็นแนวทางปฏิบัติในโครงการต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น และเป้าหมายขั้นต้นนี้ต้องสร้างขึ้นก่อน ก่อนที่จะได้มาซึ่ง “โครงการ” การพัฒนาชุมชน เมื่อได้ “โครงการ” แล้วยังต้องคำนึงถึงการสร้างสมรรถภาพของผู้ใช้โครงการ คือ ตัวผู้อยู่ในชุมชนอีกด้วย

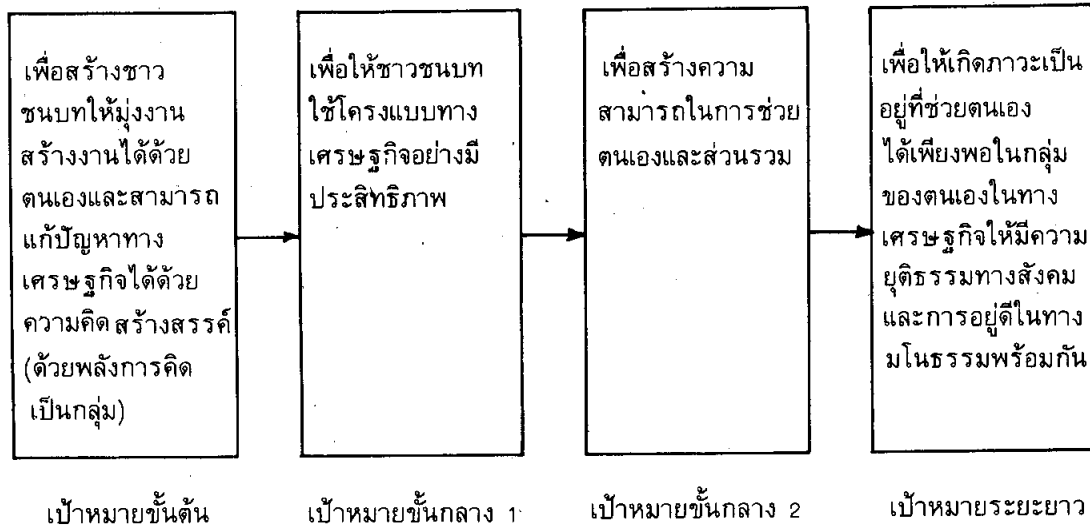
ตัวอย่าง

ระบบสหกรณ์ “แบบอารยประชาคม” เป็นโครงการแบบที่คิดขึ้นใหม่ยังไม่เคยมีขึ้นในประเทศไทยใดเพราะจะเป็นระบบสหกรณ์การเกษตรที่ใช้เกษตรกรที่ยากจน 70-80% ของหมู่บ้าน (ระบบสหกรณ์การเกษตรที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ระบบสหกรณ์ สำหรับเกษตรกรฐานะปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้เพราะระบบสหกรณ์ที่ใช้เลียนแบบมาจากประเทศที่มีเกษตรกรเป็นชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่) เมื่อระบบสหกรณ์แบบอารยประชาคม เป็นของยังไม่เคยสร้างขึ้นก่อนไม่เคยใช้มาก่อนก็ต้องมีปัญหาทั้งในขณะที่สร้างขึ้น และในขณะที่ใช้

ในกรณีแบบสหกรณ์ อารยประชาคม ผู้เขียนสร้างขึ้นกับนักสหกรณ์ สิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ย่อมต้องการการปรับปรุงให้ดีขึ้น ย่อมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไข ในขณะที่นำไปใช้ ฉะนั้นเป้าหมายขั้นต้นจึงเป็นการสร้างผู้ใช้โครงการให้เป็นนักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ขึ้นมาสำหรับสร้าง ปรับปรุงโครงการแบบใหม่

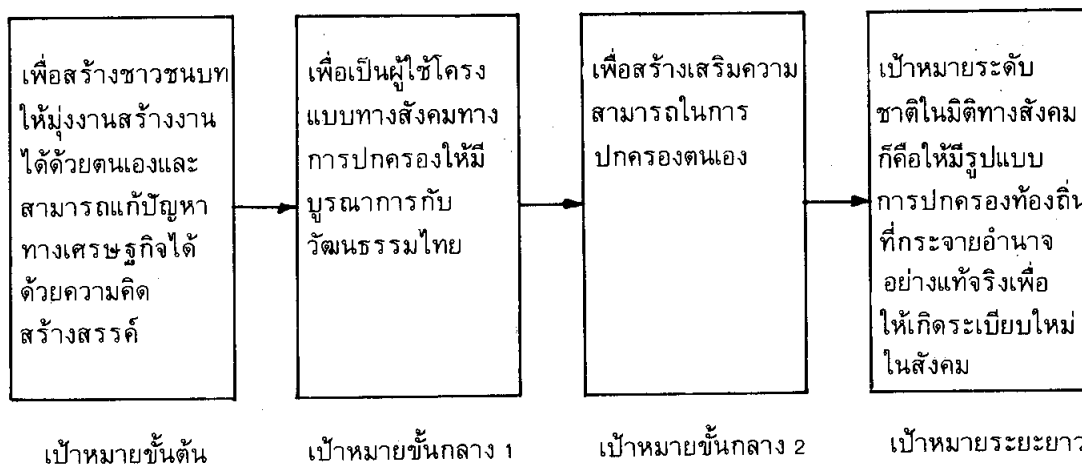
การใช้ “พลังกลุ่ม” (พลังการคิดเป็นกลุ่ม) เป็นวิธีการฝึกนักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ขึ้นมาสำหรับชาวบ้านชนบทที่เป็นผู้ใช้ “โครงการ” ที่สร้างขึ้นใหม่นี้จะต้องได้รับการฝึกให้เกิดความสามารถในการใช้โครงการ เช่น ความสามารถที่จะช่วยตนเอง และช่วยสมาชิกสหกรณ์โดยส่วนรวมพร้อม ๆ กัน เป้าหมายจึงมี 4 ขั้นตอน สรุปออกมาได้เป็นตาราง ดังนี้

เป้าหมาย 4 ขั้นตอนของเป้าหมายในมิติทางเศรษฐกิจ

ในทำนองเดียวกัน เป้าหมาย 4 ขั้นตอนของมิติทางสังคม อาจแสดงได้ในตารางต่อไปนี้

เป้าหมาย 4 ขั้นตอนของเป้าหมายในมิติสังคม

จากตารางทั้ง 2 นี้ จะเห็นว่า โครงแบบที่สร้างขึ้นใหม่มีความสำคัญในฐานะเป็นหัวใจของบรรดาเป้าหมายทั้ง 4 ขั้นตอน เปรียบเสมือนเป็นแปลนสำหรับสร้างบ้าน ถ้าไม่สร้างตามแปลนที่วางไว้ก็จะได้บ้านในลักษณะที่ต้องการ

4. จุดมุ่งหมาย หลักการ วิธีการในการพัฒนาชนบท

4.1 จุดมุ่งหมาย ในที่นี้จะแบ่งเป็น 3 มิติตามเป้าหมาย

4.1.1 มิติทางเศรษฐกิจ มุ่งที่จะพัฒนาสังคมชนบท

- ให้มีความสามารถในทางการผลิตยิ่งขึ้น (โดยการรวมทุนในกิจการสหกรณ์แบบอารยประชาคม)

- ให้มีความสามารถในการจำหน่ายผลผลิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โดยใช้อำนาจต่อรองของสหกรณ์)

- ให้มีความสามารถในการลงทุนหมุนเวียนเพื่อเกิดดอกออกผลมากขึ้น (โดยการใช้จักออมทรัพย์การเห็นคุณค่าของเงิน)

- ให้มีความสามารถในการปฏิบัติการทางเศรษฐกิจร่วมกัน (โดยการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์แบบอารยประชาคม)

หน้าที่ขององค์การสมาชิก

เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายเหล่านี้ในทางปฏิบัติไม่ใช่เริ่มที่การผลิต แต่เริ่มจากการฝึกชาวชนบทให้ตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นก่อน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นด้วยการตลาดแล้วจึงตามด้วยการผลิต เพื่อให้เป็นทาสของวัตถุทั้งนี้ให้มีเมตตาธรรมและความไม่เห็นแก่ตัวเอง

- การสร้างความสามารถในการปฏิบัติการทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยให้ผู้ที่มีโอกาสจะได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ได้เห็นปัญหาของตนเองได้ฝึกแก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่นและมองเห็นทางแก้ปัญหาด้วยตนเองมิใช่ด้วยการบอกเล่าสั่งสอน แล้วจึงฝึกความสามารถในการปฏิบัติการทางเศรษฐกิจร่วมกัน

- การสร้างความสามารถในการลงทุนหมุนเวียน เงินนี้ไม่ควรจะเป็นเงินกู้ซึ่งรัฐบาลมีส่วนจัดสรรให้เพราะทำให้เกิดการรอคอยความช่วยเหลือเรื่องเงินกู้ยืมอย่างที่สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอยู่ แต่ควรจะให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรังรอกการหาความสุขเฉพาะหน้าไว้ก่อน (อันเป็นความหมายที่แท้จริงของความสันโดษ) ทั้งนี้โดยตั้งราคาหุ้นให้ต่ำ เช่น หุ้นละ 50 บาทแต่ต้องซื้อ 4 หุ้น เป็นเงิน 200 บาท จึงจะเป็นสมาชิกสหกรณ์ได้แต่ไม่ว่าจะซื้อกี่หุ้นก็มีเพียง 1 เสียงเท่านั้นในการออกเสียง

- การสร้างความสามารถในการผลิตนั้น เริ่มตั้งแต่การรู้จักการรวมทุน รวมที่ดินของตนเข้าเป็นของสหกรณ์เรื่องนี้จะทำได้ด้วยการเปลี่ยนทัศนคติจากการยึดติดในที่ดิน ส่วนตน

มาเป็นการเห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการที่ที่ดินสำหรับส่วนรวมซึ่งไม่ห่างตัวจนเกินไป คือยังเป็นของสหกรณ์ที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของได้รับผลประโยชน์โดยตรงนั่นเอง นอกจากนี้ในการเพิ่มผลผลิตยังต้องฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์จากการระดมปัญญาจากกลุ่มและฝึกให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบที่ช่วยสร้างสถานการณ์ให้เกิดความสำเร็จเป็นขั้นให้เห็นอย่างชัดเจน

- การสร้างความสามารถในการจำหน่ายผลิตผลของสหกรณ์นั้นทำได้โดยการฝึกให้คิดแก้ปัญหาด้วยการใช้อำนาจต่อรอง ฝึกการใช้พลังกลุ่มให้อำนาจต่อรอง นอกจากนี้ยังต้องสร้างแรงจูงใจที่จะหากำไรต้องฝึกให้รู้จักคิดถี่ถ้วนว่าลงทุนเท่าไร ต้องการกำไรเท่าไร ส่วนมากคิดค้นต้นทุนผิด

4.1.2 มิติทางสังคม มุ่งที่จะพัฒนาสังคมชนบท

- ให้มีการรวมพลังทางสังคมเพื่อการปกครองตนเองโดยใช้ สมาคมตำบลให้ถูกหลักการและเหตุผลในระบอบประชาธิปไตย

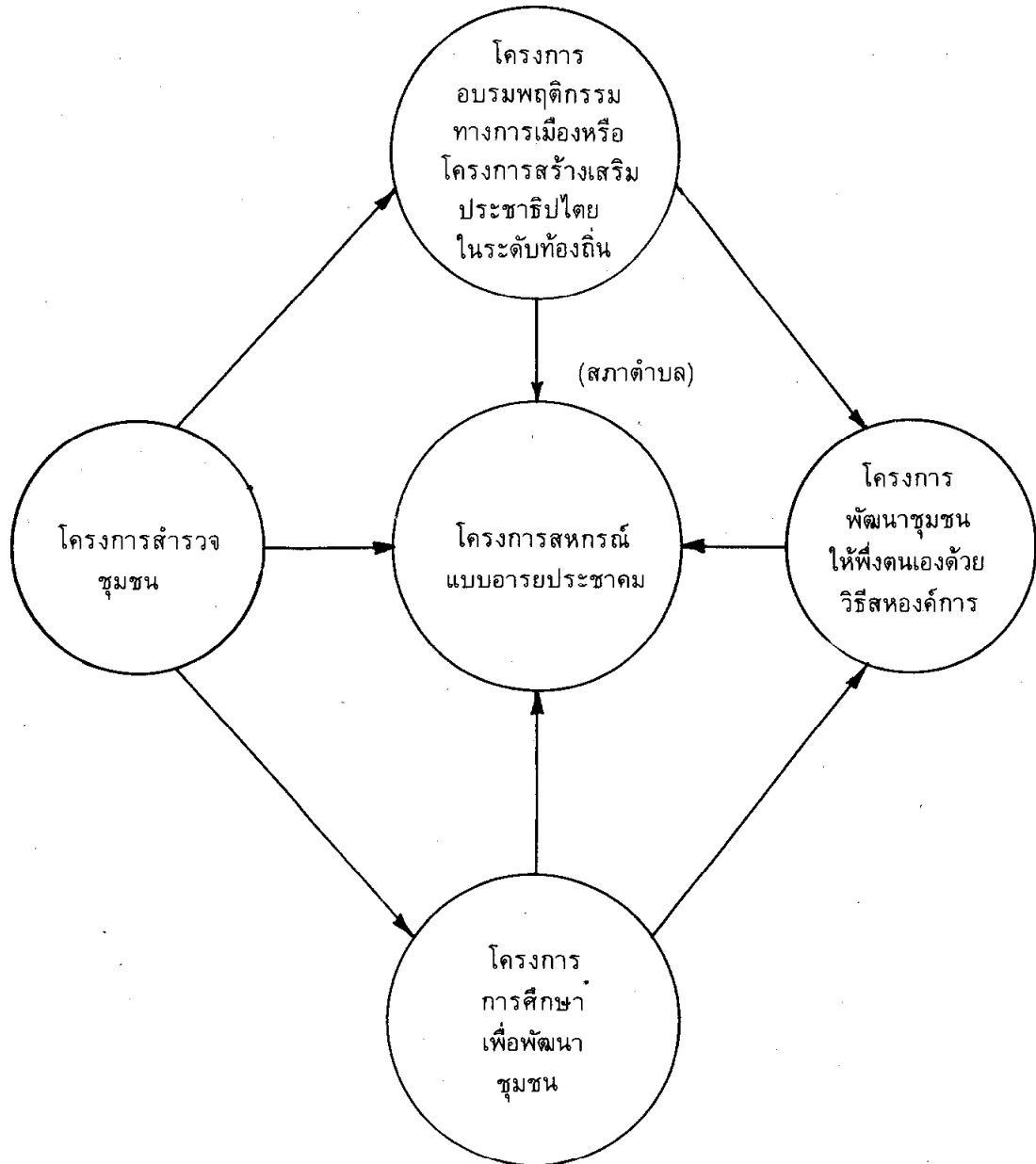
- ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบเดิมมาเป็นประชาธิปไตย (การอบรมเลี้ยงดูในบ้าน การเรียนการสอนในโรงเรียน และการประชุมกลุ่มให้เป็นแบบประชาธิปไตยทั้งหมด)

- ส่งเสริมลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย ความสามารถที่จะเป็นผู้นำเพื่อแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม

หน้าที่ขององค์การสมาชิก

- ฝึกการใช้พลังกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกทักษะขบวนการกลุ่มแบบประชาธิปไตยในสมาคมตำบล

แผนภูมิที่ 2. บทบาทขององค์การสมาชิกหรือกลุ่มขององค์การสมาชิกในฐานะเป็นผู้กระตุ้น

บทบาทขององค์การสมาชิกในการเป็นผู้กระตุ้น

- ใช้ขบวนการอบรมให้เข้ากับสังคมใหม่ โดยการสร้างทัศนคติ ค่านิยม หมายถึง การเปลี่ยนและการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งนี้โดยเปลี่ยนระบบโครงสร้างของการปกครองท้องถิ่นคือ สภาตำบล เท่ากับ เป็นการสร้างสถานการณ์ใหม่ให้เกิดพฤติกรรมใหม่ขึ้น โดยอาศัยระบบการให้รางวัล และการลงโทษที่เห็นผลทันตา

- การฝึกผู้นำนั้น ให้นำเน้นการสร้างเชื่อมั่นในตนเอง แทนการพึ่งผู้อื่น การฝึกแก้ปัญหาด้วยกลุ่มย่อย ผู้นำจะมีโอกาสได้แสดงตัวและได้ฝึกมากขึ้น เมื่อจัดสถานการณ์เช่นนี้ได้

4.1.3 มิติทางใจ (มโนธรรม) มุ่งที่จะพัฒนาสังคมชนบท

- ให้สามารถในการเลือกผู้นำที่มีคุณธรรมเข้าเป็นสมาชิกสภาตำบล เป็นกรรมการสหกรณ์ให้เลือกผู้ที่มี สัปบุริธรรม 7 มีศีล 5 มีเมตตาธรรม

- ให้สามารถวางพื้นฐานทางศีลธรรมให้แก่ชุมชนของตนโดยการปฏิบัติตนให้มีศีล 5 ให้มีสัปบุริธรรม 7

- ให้สามารถพัฒนาจิตใจของตนให้มีระดับสูงขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้เป็นทาสของวัตถุทั้งนี้ให้มีเมตตาธรรมและความไม่เห็นแก่ตัวเอง

หน้าที่ขององค์การสมาชิก

- เปลี่ยนทัศนคติให้เห็นว่าผู้นำที่ดีมีคุณธรรมจะช่วยให้ชุมชนพัฒนาได้ดีกว่าผู้นำที่ใช้อิทธิพล ใช้อัตตาริปไตย ฉลาดแกมโกง ฯลฯ

- สร้างเงื่อนไขให้คนในชุมชนปฏิบัติตาม พร้อมทั้งมีการให้รางวัลและการลงโทษที่มีประสิทธิผลจะสามารถวางพื้นฐานทางศีลธรรมให้แก่ชุมชนได้ เป็นการปรับให้คนรู้จักเห็นแก่ส่วนรวม เพื่อให้ส่วนตัวเจริญด้วย ขั้นนี้ไม่ลดความเห็นแก่ตัว เป็นเพียงขั้นที่เปลี่ยนรูปความเห็นแก่ตัวเช่นในระบบสหกรณ์

- เน้นการสร้างค่านิยมในการช่วยเหลือ ให้ทาน ให้อภัย ในรูปที่ไม่หวังผลตอบแทนไม่ว่าในทางใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อลดความเห็นแก่ตัว ขั้นนี้เป็นขั้นที่พัฒนาจิตใจของคนให้มีระดับสูงขึ้น มิฉะนั้นแล้วการพัฒนาทางวัตถุจะเร็วกว่าการพัฒนาจิตใจ ทำให้จิตยังเป็นทาสของวัตถุ

4.2 หลักการ

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กล่าวมาแล้ว การพัฒนาสังคมชนบทจะต้องมีหลักการต่อไปนี้

4.2.1 การปกครองประเทศเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นในสังคมชนบทจะต้องเป็นประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศโดยใช้ธรรมเป็นพื้นฐาน

4.2.2 การสร้างระบบการปกครองท้องถิ่นที่ดี ระบบเศรษฐกิจ เช่น ระบบสหกรณ์แบบอารยประชาคม จะต้องเป็นระบบที่ตรงตามหลักการและเหตุผลของระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดมาจากประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบบนั้น

4.2.3 การสร้างระบบโครงสร้างภายในของชุมชน ทางระบบบริหารการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและวัฒนธรรม จะต้องประสานกันในลักษณะของสหองค์การ

4.2.4 องค์การสมาชิกมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการสร้างระบบโครงสร้างภายในด้วยการใช้วิธีสหองค์การ

4.3 วิธีการ

บทบาทขององค์การสมาชิกในการเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสังคมชนบทเป็นสิ่งที่ต้องเปิดทางให้เกิดการศึกษาสำรวจบทบาทกันอย่างกว้างขวางและถี่ถ้วน

ข้อเสนอในการสำรวจบทบาทขององค์การสมาชิกมีอยู่ 5 ประการ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

4.3.1 การศึกษาสำรวจบทบาทที่ 1

องค์การสมาชิกหนึ่งหรือหลายองค์การสมาชิกร่วมกันอาจจัดโครงการสำรวจภาคสนาม

เพื่อให้ทราบปัญหาในชุมชนในด้านระบบสังคม-วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ระบบการบริหารการปกครอง และสภาพทางประยุกต์วิทยา นำปัญหาและความต้องการของชุมชนมาวิเคราะห์และรวบรวมวิธีแก้ไขให้ ในลักษณะของการใช้สหวิทยาการแก้ปัญหาการพัฒนาสังคมชนบท

4.3.2 การศึกษาสำรวจบทบาทที่ 2

คือการศึกษาสำรวจการพัฒนาชุมชนด้วยสหองค์การทั้งนี้โดยวางรากฐาน

จากสมมุติฐานที่ว่าระบบโครงสร้างภายในต่าง ๆ คือระบบบริหารการปกครองท้องถิ่นระบบเศรษฐกิจระบบสังคม - วัฒนธรรม และระบบการศึกษาจะต้องสร้างขึ้นพร้อม ๆ กันเพื่อให้ระบบเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ส่งผลให้เกิด “การพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้” นั่นคือองค์การสมาชิกจะต้องสามารถกระตุ้นให้ชาวชนบทเกิดความสามารถที่จะขึ้นกับตนเองในรูปการปกครองตนเองการศึกษาด้วยตนเอง ช่วยตนเองและอยู่ได้ด้วยตนเองในด้านเศรษฐกิจ

เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะขึ้นกับตนเอง องค์การสมาชิกจะต้องศึกษางานในโครงการที่เกี่ยวข้องพັນกัน 3 โครงการ คือ

(1) โครงการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง

(2) โครงการสหกรณ์แบบอารยประชาคม เพื่อส่งเสริมการช่วยตนเอง และการสร้างความเพียงพอทางเศรษฐกิจ

(3) โครงการการศึกษาเพื่อชุมชน เพื่อส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเองและการศึกษาตลอดชีพ
โครงการทั้ง 3 นี้ เมื่อนำมาปฏิบัติก็จะประสมประสานกันเพื่อสร้างโครงการพัฒนาชุมชนให้ขึ้นกับตนเองในรูปแบบสหองค์การ

4.3.3 การศึกษาสำรวจบทบาทที่ 3

องค์การสมาชิกต้องศึกษาสำรวจเรื่อง การอบรมคนให้เกิดพฤติกรรมทางการเมือง การปกครอง ทั้งนี้เนื่องมาจากความเชื่อว่า “ระบบโครงสร้างภายในของชุมชน” ในด้านการบริหาร การปกครองนั้นจะต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย (เพื่อให้เกิดดุลย์แห่งอำนาจระหว่างสภาตำบลกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น) เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวชนบทเกิดการเรียนรู้และแก้ไขพฤติกรรมเพื่อสร้างความสามารถในการปกครองตนเอง (เช่น เพื่อให้การผันเงินสู่สภาตำบลมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าที่แล้วมา)

การแก้ไขพฤติกรรมจะเป็นไปได้ต่อเมื่อระบบและโครงสร้างจะต้องเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา มาเป็นรูปใหม่ที่เชื่อว่าจะช่วยสร้างพฤติกรรมอันแสดงความสามารถในการปกครองตนเองเป็นผลของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพจริง ๆ ฉะนั้น “โครงแบบ” ของการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่จะต้องสร้างขึ้น วิธีสร้างก็คือ ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง และเสนอทางแก้ปัญหาที่สาเหตุเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ องค์การรัฐเป็นผู้สร้างและองค์การต่าง ๆ สามารถเสนอความคิดเห็นสู่องค์การรัฐ

“โครงการวิจัยพัฒนาอารยประชาธิปไตย” ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงได้ศึกษาสำรวจบทบาทที่ 3 นี้ เพื่อเสนอต่อ องค์การของรัฐโดยการสร้างรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น จากการศึกษาที่เกิดขึ้นจากชีวิตจริงในชนบท รูปแบบการปกครองท้องถิ่นนี้มีชื่อว่า “อารยประชาธิปไตย” ซึ่งไม่ใช่ประชาธิปไตยในระบบเสรีนิยม หรือ ประชาธิปไตยในระบบสังคมนิยม แต่เป็นประชาธิปไตยในรูปแบบใหม่ซึ่งมีฐานอยู่บนจริยธรรมของสังคม การตัดสินใจว่าจะไร เป็นความผิดอะไรเป็นความถูกไม่ใช่จะกำหนดด้วยความจริงทางสังคมอย่างเดียวแต่กำหนดในขั้น เด็ดขาดด้วยหลักธรรม

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อให้มหาวิทยาลัยวิจัยพัฒนาและแพร่ปฏิบัติ การปกครองระบบ “อารยประชาธิปไตย” ในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมไทยอย่างไรทั้งนี้โดยถือหลักการว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นแม่บทส่วนระบบ “อารยประชาธิปไตย” นี้อาศัยหลักธรรมเป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานทางศีลธรรมรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ตลอดจนรองรับและส่งเสริมพัฒนาบุคคลให้มีจิตใจสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

- เพื่อให้อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนได้จริงโดยบริหารและพัฒนาการศึกษาเพื่อประชาธิปไตยด้วยวิธีเสนอและทดลองใช้ระบบการปกครองท้องถิ่นที่ถูกหลักประชาธิปไตยให้ปวงชนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้งนี้เพื่อให้การปกครองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นระดับจังหวัดจนถึงประเทศชาติเป็นระบบการปกครองที่จะเป็นพื้นฐานมั่นคงให้แก่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

- เพื่อให้อำนาจอธิปไตยที่มาจากปวงชนนั้นถูกต้อง (คือ ช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม เกิดการประสมประสานสามัคคี และสันติสุขโดยอาศัยเมตตาธรรมเป็นพื้นฐาน) โดยบริหารและพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างฐานทางศีลธรรมในระบบการปกครองท้องถิ่นโดยอาศัยหลักธรรมใน ศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย ควบคู่กันไปกับการบริหารและพัฒนาการศึกษา เพื่อประชาธิปไตยทั้งนี้ เพราะมีการปกครองท้องถิ่นถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่พอบุคคล และกลุ่มจำเป็นต้องได้รับการแนะนำทางให้เปลี่ยนพฤติกรรมจากที่เคยปฏิบัติในระบบการปกครองท้องถิ่นแบบเดิม มาสู่พฤติกรรมที่ต้องปฏิบัติในระบบการปกครองท้องถิ่นแบบใหม่ด้วย กล่าวโดยสรุปแล้วก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคคลและระบบไปพร้อม ๆ กัน

หลักการในระบบ “อารยประชาธิปไตย” ก็คือ หลักธรรมควรจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการ กำหนดแนวทางและรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคลและสังคมเพื่อให้เอื้ออำนวย

ต่ออุดมการณ์และโครงสร้างทางการเมือง การปกครองที่เสริมสร้างขึ้นมา ตัวอย่างหลักธรรมที่ควบคุมพฤติกรรมก็มี สัปปริสธรรม เป็นต้น

ลักษณะโครงการ

(1) โครงการนี้เป็นความพยายามที่จะพัฒนาทางเลือกใหม่ของโครงแบบประชาธิปไตยโดยอาศัยหลักธรรมเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เหมาะกับมรดกทางวัฒนธรรมไทย

(2) วิธีอบรมให้เกิดพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยขึ้นได้นั้น กระทำโดยอาศัยวิธีอภิปรายกลุ่มย่อยแบบ ส อ ท ค (คือ สังเกต อธิบาย ทำนาย และควบคุมพฤติกรรม) โดยผู้ร่วมอภิปรายจะมีส่วนร่วมในชนบทการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง วิธีนี้จะเข้าถึงกลุ่มชนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

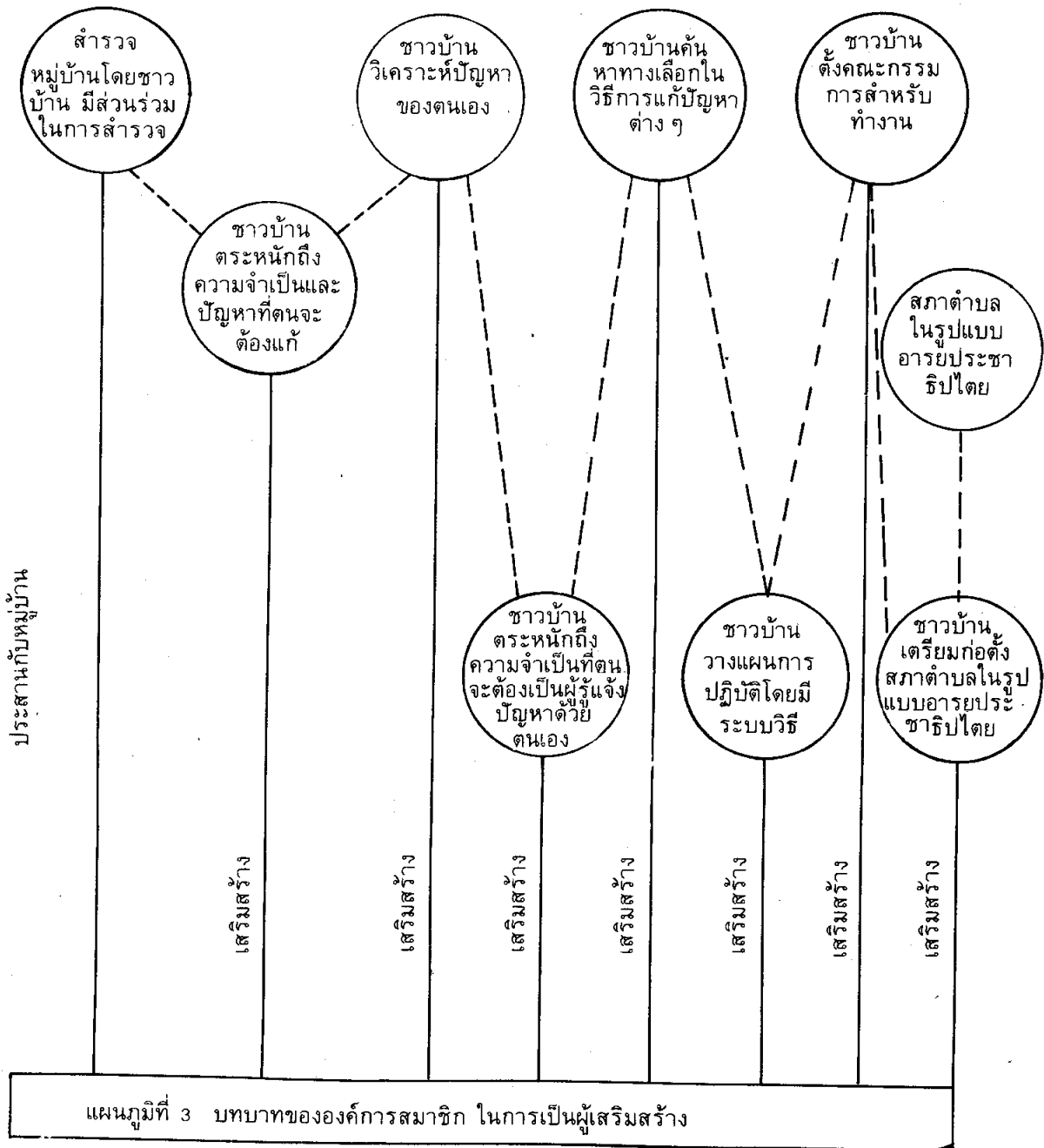
(3) เป็นความพยายามที่จะนำผู้ร่วมอภิปรายเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองการปกครอง โดยใช้บทเรียนที่แสดงให้เห็นบทบาทของสภาตำบลที่ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

(4) โครงการนี้เป็นการจัดโปรแกรมที่มุ่งสู่การปฏิบัติจริง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง

(5) โครงการนี้เป็นการพัฒนา “บทเรียนแบบระบบโดยใช้สื่อการสอนหลายชนิด และละครโทรทัศน์ และสไลด์ - เทป แสดงการสอนแบบโปรแกรม)

กระบวนการปฏิบัติงาน

บทบาทขององค์การสมาชิกในฐานะเป็นผู้เสริมสร้าง แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 3

4.3.4 การศึกษาสำรวจบทบาทที่ 4

การศึกษาสำรวจในโครงการนี้สร้างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ในชุมชนโดยการบริหารและการพัฒนาการศึกษา เพื่อการจัดสหกรณ์ แบบอารยประชาคม ในกลุ่มประชากรที่ยากจน 70 - 80% ของแต่ละชุมชน ทั้งนี้หลักการที่จะสร้างระบบสหกรณ์ขึ้นใหม่เป็นพื้นฐานอันมั่นคงในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางเศรษฐกิจนั้นเกิดขึ้นเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมอย่างแท้จริง (จากการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างชั้น ระหว่างอาชีพ ระหว่างกลุ่ม ระหว่างบุคคลและภายในตัวบุคคลเอง) และเพื่อให้การประสมประสานสามัคคี และสันติสุขเกิดขึ้น (จากการอาศัยเมตตาธรรมเป็นพื้นฐาน) พร้อมกันไปด้วย โดยบริหารและพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างพื้นฐานทางศีลธรรม ในระบอบประชาคม ทั้งนี้มีหลักการว่าควรอาศัยหลักธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการกำหนดแนวทางและรูปแบบของการแก้ไขพฤติกรรมส่วนบุคคลและกลุ่มเพื่อให้เอื้ออำนวยต่ออุดมการณ์และโครงสร้างของระบบสหกรณ์ พฤติกรรมใหม่ที่อาศัยหลักธรรมหรือค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์-สุจริต การเสียสละ การให้อภัย ฯลฯ ควบคุมพฤติกรรม

กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ เกิดจากความเชื่อว่าการอบรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจนั้น จะทำได้ก็ต่อเมื่อพื้นฐานทางศีลธรรมของประชาชนในชนบทเป็นพื้นฐานที่มั่นคงเพื่อจะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ บนพื้นฐานทางศีลธรรมอีกทอดหนึ่ง (มิติทางจิตใจต้องประสาน กับมิติทางเศรษฐกิจ)

นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกว่า การอบรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อ ระบบโครงสร้างภายในของการบริหารปกครองท้องถิ่น ระบบการศึกษาเพื่อในชนบทเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม “เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจแบบขึ้นกับตนเอง” โดยส่งเสริมการช่วยตนเองและการมีความเพียงพอในตนเองในเศรษฐกิจ เท่าที่กล่าวมาเอง” โดยส่งเสริมการช่วยตนเองและการมีความเพียงพอในตนเองในเศรษฐกิจเท่าที่กล่าวมานี้ เป็นการศึกษาสำรวจเรื่องการอบรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจว่าจะต้องตั้งอยู่บนฐานอะไรบ้าง ถ้าขาดพื้นฐานเหล่านี้เสีย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจจะทำได้ยากหรือซ้ำเกินไป

โครงการระบบสหกรณ์แบบอารยประชาคม ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องศึกษาสำรวจในฐานะเป็นวิถีทางหรือวิธีการที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปทางที่ต้องการจะเกิดขึ้นได้ โครงแบบนี้ก็ต้องการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารการปกครองของสภาตำบลและได้รับการเสริมกำลังให้เข้มแข็งจากโปรแกรมการศึกษา เพื่อชุมชนเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่นจะต้องมีคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจากสหกรณ์แบบอารยประชาคม ขึ้นโดยตรงต่อสภาตำบลพร้อม ๆ กับมีคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาเพื่อชุมชนขึ้นโดยตรงต่อสภาตำบลด้วย

เหตุใดทั้งโครงสร้างระบบสหกรณ์แบบประชาคมและกระบวนการอบรมให้เกิดการแก้ไขพฤติกรรมทางเศรษฐกิจจึงต้องขึ้นกับระบบโครงสร้างภายในทุกระบบของชุมชนที่จะต้องสร้างขึ้นใหม่พร้อม ๆ กัน

คำตอบก็คือ เพราะระบบโครงสร้างภายในที่มีอยู่เดิมเองกลับอบรมสั่งสอนให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น

1. การเผด็จการรับความช่วยเหลือ การมุ่งแต่จะกู้เงิน
2. การใช้เงินผิดหลักเศรษฐกิจเพื่อสนองความต้องการเฉพาะหน้า เนื่องจากมองไม่เห็นทางว่าชีวิตจะดีขึ้นได้อย่างไร ในอนาคตทั้งใกล้และไกล
3. การต่อต้านหรือปฏิเสธการรวมกลุ่มในระบบสหกรณ์เพื่อขึ้นกับตนเองในทางเศรษฐกิจ เพราะไม่แน่ใจว่า ฝ่ายบริหารผู้จัดการจะไม่โกง ในเมื่อระบบโครงสร้างภายในซึ่งเป็นระบบรวมอำนาจนั่นเองเปิดทางให้ผู้ทุจริตโกงได้ง่าย ฯลฯ

เมื่อระบบโครงสร้างภายในของชุมชนเป็นหัวใจหรือศูนย์กลางการพัฒนาสังคมชนบทเป็นทางทำให้เกิดระเบียบสังคมใหม่บทบาทการเป็นผู้กระตุ้นขององค์การสมาชิกทั้งหลายจะต้องเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านวิเคราะห์ปัญหาของเขาเองเพื่อให้เห็นว่า

1. มีอะไรผิดในโครงสร้างปัจจุบัน และจะแก้ไขให้ถูกต้องอย่างไร
2. พฤติกรรมอันใดบ้างของชาวบ้านเองไม่ช่วยให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
3. เขจจำเป็นต้องแก้ไขพฤติกรรมอะไรบ้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบขึ้นกับตนเอง และจะต้องผ่านกระบวนการอบรมให้เกิดพฤติกรรมแบบพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจอย่างไร

เมื่อเขาเห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ไขระบบโครงสร้างภายในของชุมชนรู้ว่าพฤติกรรมของตนจะต้องเปลี่ยนไปตามระบบโครงสร้างภายในต่าง ๆ ชาวบ้านจึงจะรู้สึกถึงความจำเป็นที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง คือจุดสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการการแก้ไขพฤติกรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนแบบพึ่งตนเอง อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กระบวนการนี้จะดำเนินไปเป็นขั้น ๆ ตามแผนภูมิที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับแผนภูมิที่ 3 **จุดมุ่งหมายปลายทางของกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ**

การกล่าวถึงจุดหมายปลายทางที่เป็นตัวเป็นตนน่าจะช่วยให้เห็นภาพสภรณ์ชัดเจนขึ้น ภาพนี้จะเห็นได้จากการทำความเข้าใจความหมายของสภรณ์ในระบบที่นำมาเสมอ

สภรณ์ คือ “การช่วยตนเองเพื่อส่วนรวม”

หมายถึงการช่วยส่วนรวมให้เจริญก่อน เพื่อตัวเองจะเจริญตามขึ้นมาด้วยมิฉะนั้นตัวเองจะไม่เจริญ

สภรณ์ คือ “นายทุนของส่วนรวมเพื่อตนเอง”

คือ ไม่ใช่รัฐเป็นนายทุนของสภรณ์ สภรณ์เป็นนายทุนซึ่งมีวิธีหาเงิน หาเงินได้แล้ว ก็กระจายเงินนั้นให้สมาชิกเกือบทั้งหมด สภรณ์เก็บเงินไว้เพียงส่วนหนึ่งตามมติของที่ประชุมเพื่อขยายงานแล้วหาเงินกู้ เช่น จากธนาคารมาขยายงานสภรณ์จะกู้เงินได้เพราะเมื่อสภรณ์เจริญก็จะมีเครดิตดี ฉะนั้นผลกำไรจะเป็นของสมาชิกเกือบทั้งหมด ผลก็คือสมาชิกใช้บัตรเครดิตซื้อของได้เต็มที่ ไม่จำกัด มีโรงเรียนให้ลูกหลานมีสถานพยาบาลให้บริการรักษาพยาบาลอย่างดีแก่สมาชิก สภรณ์ ฯลฯ

วิธีการของสภรณ์แบบอารยประชาคม

สมาชิกมีที่ทำกินส่วนตัวภายในครอบครัว 1 แปลง ไม่เกิน 1 - 2 ไร่ แล้วมีอีก 20 ไร่ เป็นที่ฝึกงานและเพื่อให้พอมีพอกินตามอัตภาพ

ความหมายของคำว่า สภรณ์แบบอารยประชาคม คือการมีคุณธรรมแบบอารยชน (ผู้มีอารยธรรม) เพื่อยังประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม แล้วส่วนตนจะเกิดประโยชน์ด้วย สมาชิกจะอยู่ในหมู่บ้านพัฒนาที่มีทั้งนาส่วนตัวและนารวม นาส่วนตัวมีไว้เพื่อให้กินมีใช้ แต่นารวมมีไว้เพื่อให้เกิดผลกำไรสำหรับนำไปสร้างโรงเรียน สถานพยาบาลรวม มีครู มีพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ เพื่อให้เป็นอารยประชาคมที่มีอารยธรรมจริง ๆ

นี่คือการถ่ายเทเงินจากนายทุนโดยไม่ขัดกับสิทธิมนุษยชนและไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสมอภาคเสรีภาพของนายทุนไม่ต้องเวนคืนที่ดิน เจ้าของที่ดินรายล้อมมารวมกันขายที่ให้สภรณ์ ซึ่งตนเองเป็นเจ้าของ เป็นวิธีการที่ให้ทุกคนเข้ามาพึ่งเหตุผลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเศรษฐกิจหมุนเวียนนายทุนก็ได้ประโยชน์ด้วย

เกษตรกรส่วนมากมีนาของตนเองอยู่แล้ว (ยกเว้นภาคกลาง) แต่มีเพียงไม่กี่ไร่ ซึ่งไม่พอเลี้ยงครอบครัวของตนได้จึงจำเป็นต้องเช่าที่นาของนายทุนต่อไป นายทุนที่เป็นเจ้าของนั้นส่วนมากก็เป็นพวกชาวนานั่นเองชาวกว่งที่เป็นเจ้าของที่นาเป็นจำนวนมาก ๆ นั้นมีน้อยกว่า

ถ้าเผื่อชาวนาไม่ใช้นายทุนของตนเอง คือ ต้องเช่านาเขาทำกินแล้ว เราก็มไม่ต้องมาคิด “โครงสร้าง” ใหม่สำหรับปัญหาเฉพาะของสังคมไทย คือใช้ “โครงสร้าง” การปฏิรูปที่ดินของสังคมอื่นได้

ชาวนามีแรงพร้อมที่จะทำให้ครอบครัวของตนเจริญเป็นปีกแผ่น แต่เขายังขาดวิธีการสหกรณ์ในรูปแบบที่เสนอนี้จะทำให้เกิดการกระตือรือร้น อันจะเป็นผลให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและส่วนตนตลอดไป ใครจะช่วยได้ในเรื่องวิธีการ องค์การสมาชิกช่วยได้

ระบบสหกรณ์นี้ เป็นวิธีการอันหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา

การเปลี่ยนแปลง ไม่เหมือนกับ การแก้ปัญหา การแก้ปัญหาเกิดจากการศึกษาปัญหาของจริง และแก้ที่สาเหตุของปัญหานั้นจนปัญหาหมดไป แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นการแก้ที่สาเหตุ ฉะนั้นเปลี่ยนแล้วก็ต้องเปลี่ยนอีกเพราะสาเหตุเดิมไม่ได้รับการแก้ไข ในแง่นี้การแก้ไขจึงดีกว่าการเปลี่ยนแปลง

โครงการพิเศษ

โครงการนี้เป็นความพยายามที่จะสร้างและพัฒนาโครงสร้างของระบบสหกรณ์แบบอารย-ประชาคมให้เป็นทางเลือกใหม่ โดยให้เป็นระบบที่สร้างเสริมความสมดุลระหว่างวัตถุนิยมและมโนนิยม เป็นระบบที่พัฒนาบุคคลให้สูงกว่าเดิมในด้านจิตใจและวัตถุในที่สุด

ที่พัฒนามโนธรรมของบุคคลจนสูงหรือเหนือกว่าวัตถุ ในเวลาเดียวกันก็พัฒนาเศรษฐกิจให้สูงขึ้นด้วยทั้งวัตถุธรรมและมโนธรรมนั้นอาจพัฒนาให้ สอดคล้องกันได้ โดยอาศัยธรรมชาติของคนเรานั้นเอง

เหตุใดจึงต้องกล่าวถึงมโนธรรม

เพราะมโนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่จะเสริมสร้างพร้อมกันไปในระบบสหกรณ์ที่นำมาเสนอนี้ ผู้เขียนกลัวที่จะเสนอกีเพราะเชื่อมั่นในมโนธรรมที่มีอยู่ในชาวชนบท ชาวชนบทของเราสามารถให้ทาน สามารถเสียสละ สามารถให้อภัยด้วยความเมตตา มีน้ำใจ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ระบบสหกรณ์แบบอารยประชาคม ใช้อย่างไร? ให้อภัยที่ความหมายของสหกรณ์

ความหมายของสหกรณ์แบบอารยประชาคม คือ “ช่วยส่วนรวมให้เจริญแล้วส่วนตัวจะเจริญด้วยถ้าทำให้ส่วนรวมเดือดร้อนส่วนตัวก็จะเดือดร้อนด้วย” ในการช่วยส่วนรวมเราจะต้องใช้คุณธรรมอะไร? ก็ คุณธรรมของการให้ทาน การเสียสละ การให้อภัย การมีเมตตานั้นเองทำไมต้องใช้คุณธรรมเหล่านี้?

เพราะในระบบสหกรณ์นี้จะมีการทำงานและการให้บริการทุกด้าน ซึ่งในระยะแรกจะต้อง

ลงแรงช่วยกันตามมีตามได้ เช่น บริการการรักษาพยาบาลฟรี มีโรงเรียนให้ลูกหลาน สมาชิกเรียนฟรี ฯลฯ ใครจะเป็นผู้ใช้คุณธรรมเพื่อส่วนรวม คือ สหกรณ์ได้ ก็ต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์เอง ถ้าต่างคนต่างอยู่อย่างทุกวันนี้ก็มีโรงเรียนประจำбалที่ไม่เสียเงิน มีสถานื่อนามัยเหมือนกัน แต่เขาก็เงินเดือนของรัฐบาลสอนก็ได้ ไม่สอนก็ได้ ให้บริการรักษาพยาบาลก็ได้ ไม่ให้ก็ได้ผู้ที่เดือดร้อนคือชาวบ้าน แต่ถ้าชาวบ้านรวมกันขึ้นเป็นชาวสหกรณ์ ชาวบ้านจะช่วยกันสร้างสิ่งเหล่านี้ให้ดีสมใจตนเองได้

ถ้าจะกล่าวย้อนหลังไปถึงเป้าหมายในด้านมิติทางสังคมของการพัฒนาสังคมชนบทก็จะกล่าวได้ว่าในระบบสหกรณ์แบบอารยประชาคมนี่เอง ชาวสหกรณ์คือผู้สร้างความยุติธรรมทางสังคม ความประสมประสานสามัคคี และสันติสุขให้เกิดแก่ชาวสหกรณ์เอง เป้าหมายมิติทางสังคมนี้จะเกิดขึ้นพร้อมกับมิติทางเศรษฐกิจ คือการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบขึ้นกับตนเองและมีความเพียงพอในตนเองทางเศรษฐกิจ

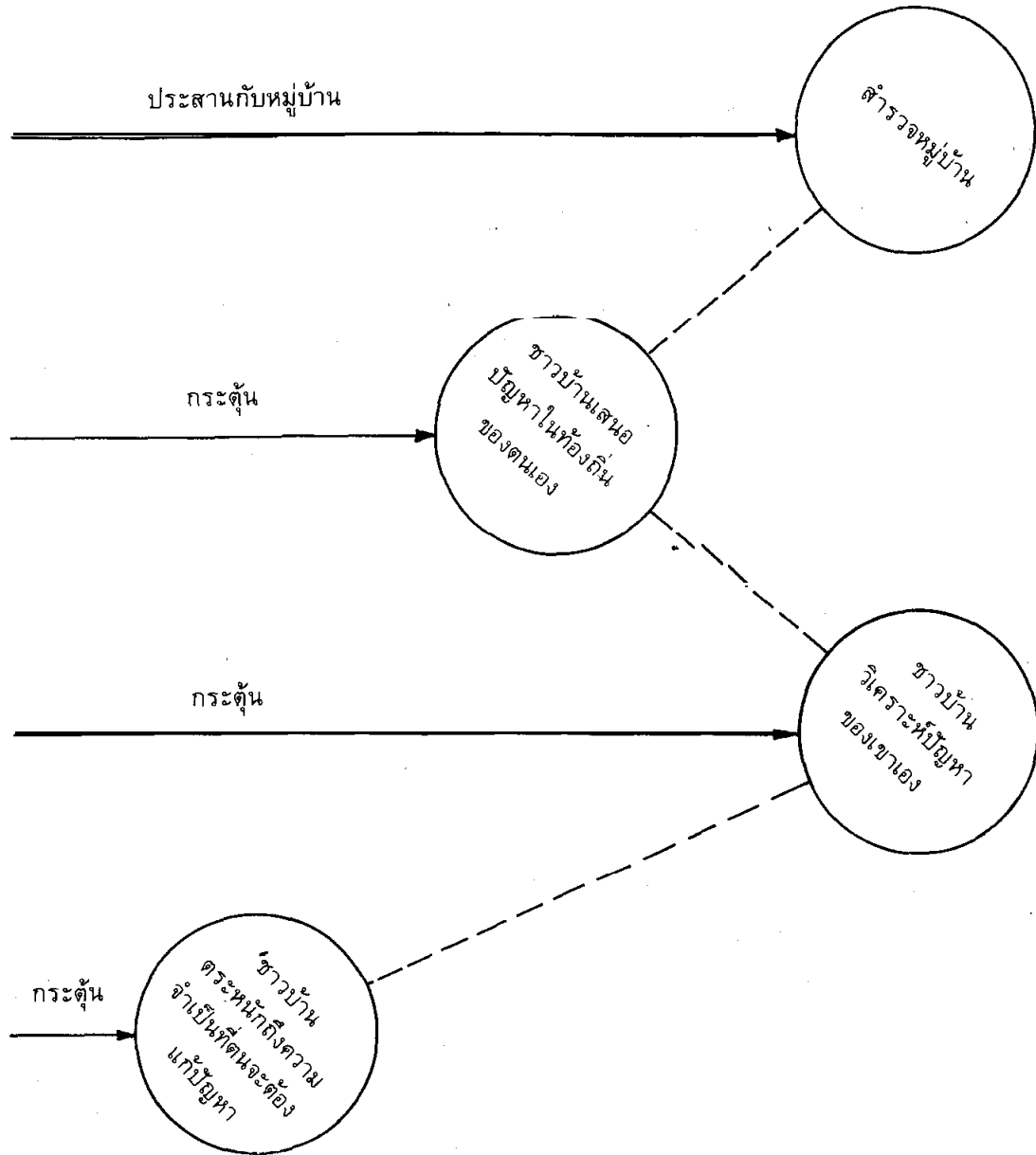
ขั้นต่อไปสมาชิกของสหกรณ์จะต้องร่ำรวยขึ้น ความร่ำรวยนี้แหละที่ทำให้จำเป็นต้องมีมโนธรรมควบคุมสมาชิกให้ใช้ความร่ำรวยไปในทางที่ถูกกระบวนการอบรมตนเองให้แก่ไขพหุติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการในระบบสหกรณ์นี่เองเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างมโนธรรมควบคู่ไปโดยตลอด

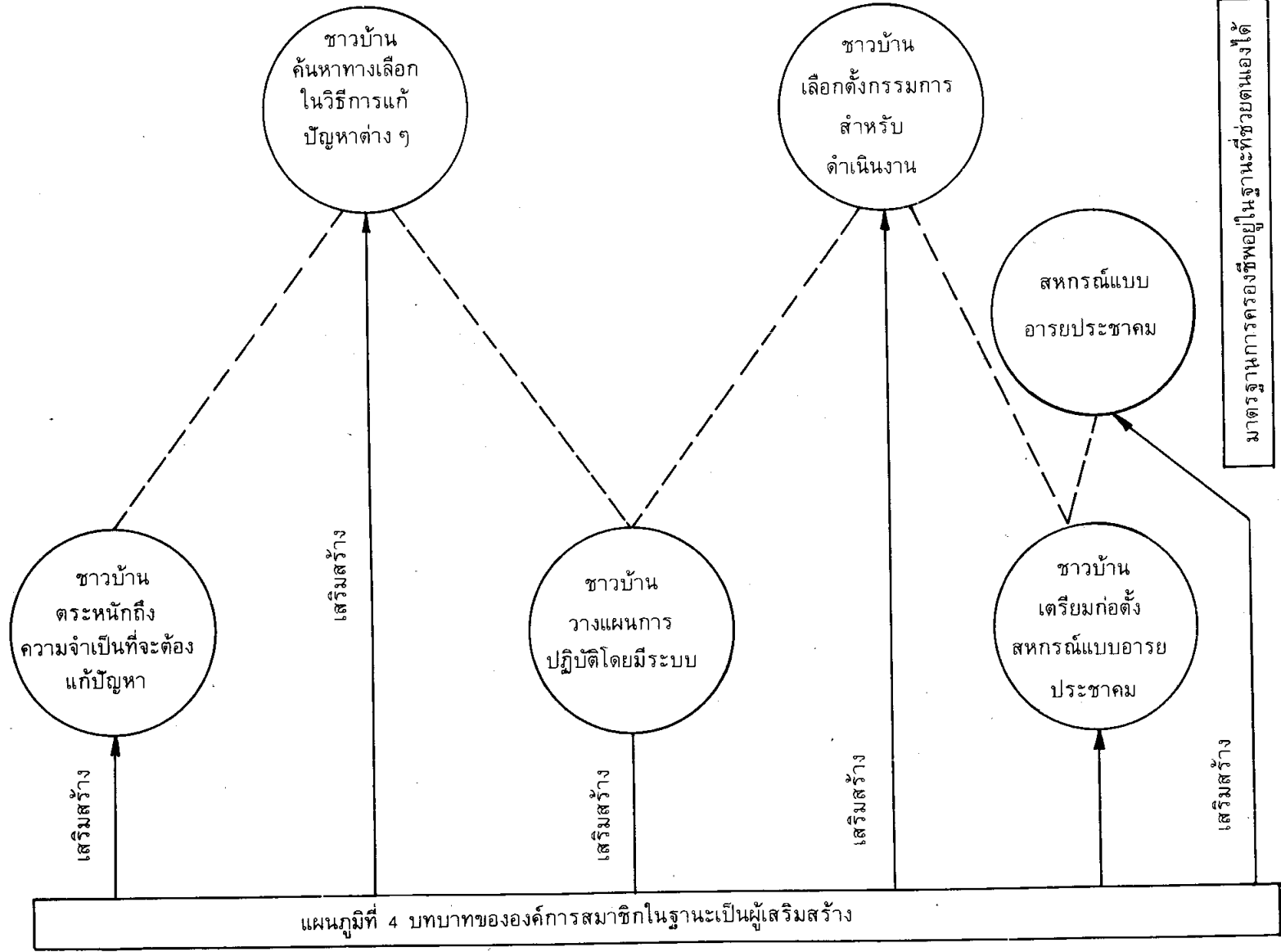
4.3.5 การศึกษาสำรวจบทบาทที่ 5

เป็นการศึกษาสำรวจโครงการการศึกษาเพื่อชุมชน ซึ่งตั้งอยู่บนความเชื่อว่าระบบโครงสร้างภายในของชุมชน จะต้องมีการศึกษาร่วมด้วย คือ มีคณะกรรมการการศึกษาเพื่อชุมชนขึ้นโดยตรงต่อสภาตำบล งานของคณะกรรมการนี้ แสดงในแผนภูมิที่ 5

ตามแผนภูมินี้ จะเห็นว่าคณะกรรมการอยู่ที่ศูนย์กลางเป็นฝ่ายบริหาร คณะกรรมการนี้แต่งตั้งจากชาวบ้านส่วนศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนนั้นอาจอยู่ในโรงเรียน ซึ่งใช้เป็นสถานที่จัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อชุมชนให้แก่ชาวบ้าน ชาวบ้านที่ชำนาญงานก็ดี วัสดุท้องถิ่นก็ดีจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน คณะจารย์และนิสิตจะเป็นเพียงผู้กระตุ้นหรืออย่างมากก็เป็นที่ปรึกษา

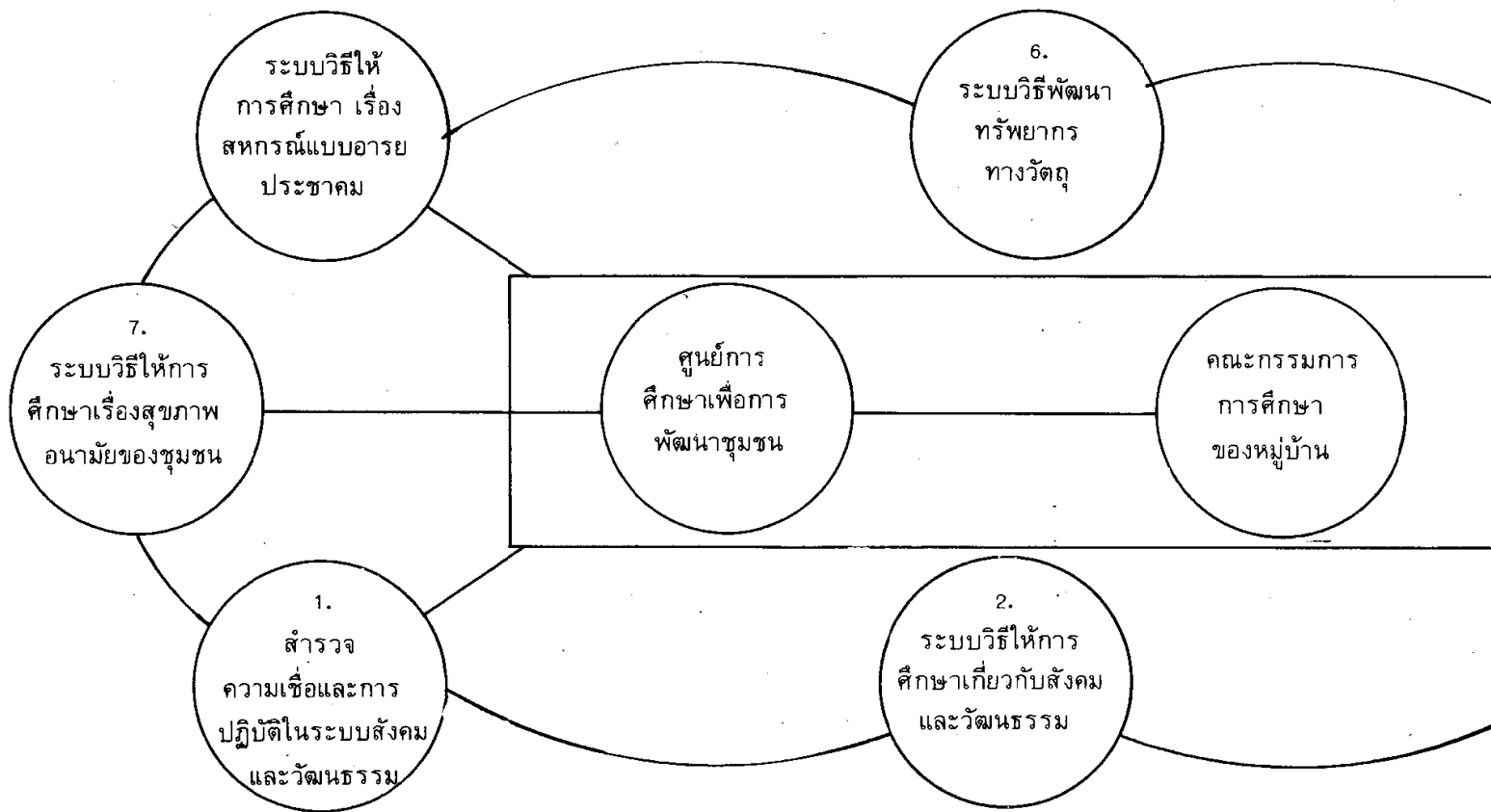
ส่วนงานต่าง ๆ ตั้งแต่ 1 - 8 เป็นการสำรวจและการจัดรายการศึกษาเพื่อชุมชนจากผลการศึกษาสำรวจนั่นเอง เป็นงานที่จะต้องทำไปตลอด ความสามารถในการเก็บข้อมูลสะสมขององค์การสมาชิกจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างมาก ในเวลาเดียวกันองค์การสมาชิกอาจติดต่อขอความรู้จากมหาวิทยาลัยที่จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ความรู้เหล่านี้จะเข้าไปอยู่ในการจัดรายการศึกษาเพื่อชุมชนได้ โดยวิธีนี้การศึกษาข้อมูลขององค์การสมาชิกจึงเป็นศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ และเพื่อความมั่นคงของประเทศ

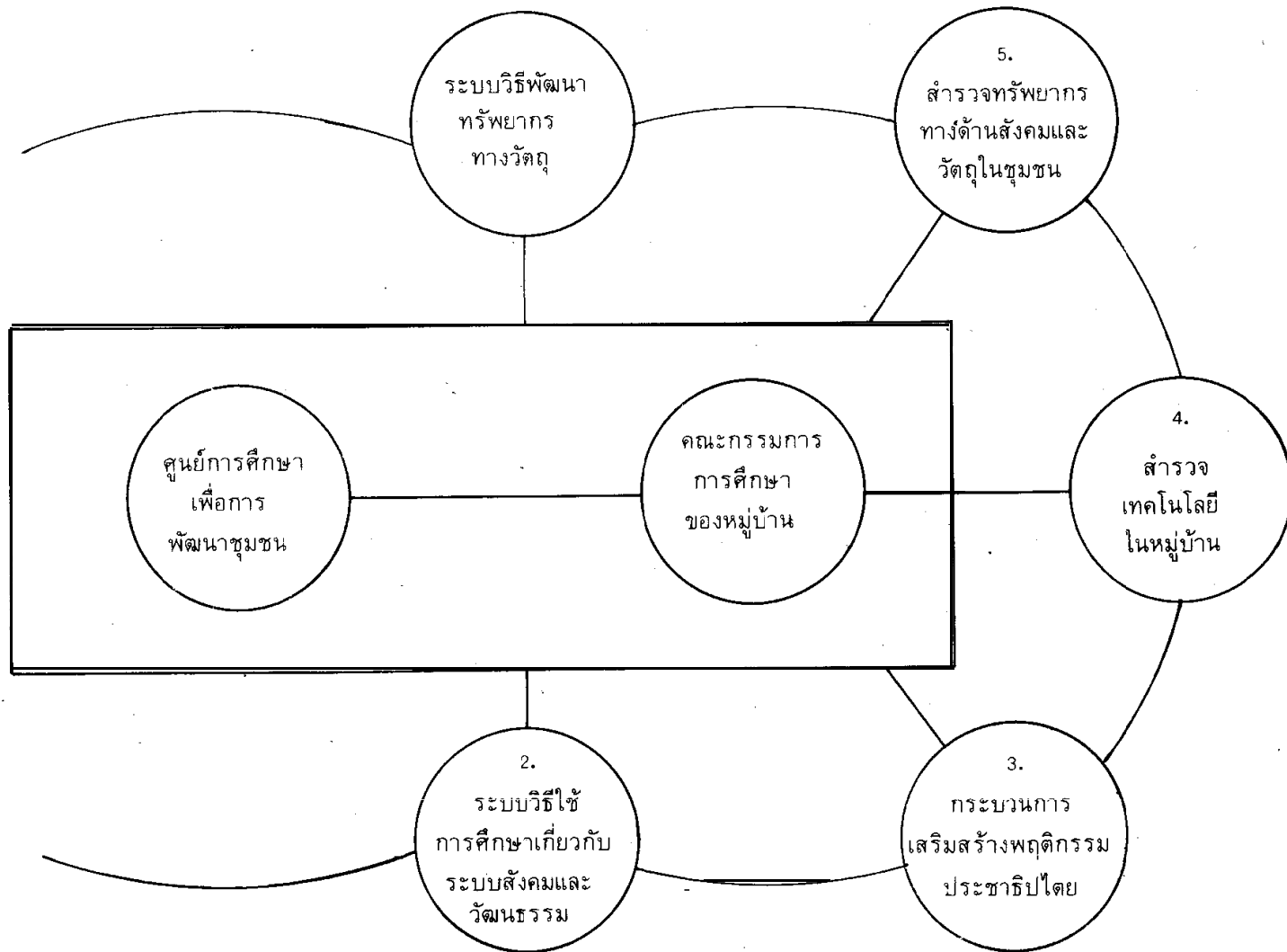

แผนภูมิที่ 4 บทบาทขององค์การสมาชิกในฐานะเป็นผู้เสริมสร้าง

แผนภูมิที่ 5 การศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน

แผนภูมิที่ 5 (ต่อ) การศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน

งานนี้องค์การสมาชิกร่างเริ่มทำงานไปบ้าง เพียงแต่ยังเก็บผลงานไว้มากกว่าจะต้องจัดรายการศึกษาเพื่อชุมชนให้แก่ชาวบ้าน

กล่าวโดยสรุป บทบาทในการศึกษาสำรวจทั้ง 5 โครงการ แสดงบทบาทขององค์การสมาชิกในการพัฒนาสังคมชนบท บทบาทนี้จะทำให้องค์การสมาชิกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศโดยตรงแทนที่จะเกี่ยวข้อง ห่าง ๆ อย่างเป็นมา

ทั้งหมดนี้เป็นวิธีการพัฒนาสังคมชนบท ซึ่งองค์การสมาชิกจะร่วมงานกับประชาชนอย่างใกล้ชิด

โครงการทั้ง 5 เป็นโครงการแก้ปัญหาที่สาเหตุ สาเหตุของปัญหาก็คือ การขาดระบบโครงสร้างภายในชุมชนที่ช่วยให้บุคคลต่าง ๆ ภายในชุมชนมองเห็นทางที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อทั้งส่วนรวม และตนเอง ทำให้มุ่งใช้พฤติกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนตนเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลเสียแก่เศรษฐกิจเพราะระบบการให้รางวัล และการลงโทษในโครงสร้างทางเศรษฐกิจเดิมส่งเสริมพฤติกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวไม่ส่งเสริมพฤติกรรมที่ทำเพื่อส่วนรวม

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทางแก้ก็คือ การจัดระบบใหม่ด้วยวิธีแก้ไข (ไม่ใช่ล้มล้าง) และในเวลาเดียวกันก็เตรียมกระบวนการอบรมเพื่อให้พฤติกรรมเปลี่ยนมาเข้ากับระบบที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่จนเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาสังคมชนบท